

Rubryka VII. poz 49. wydatków budżetu krajowego.

Aleg. 140.

Sprawozdanie

Komisji budżetowej o preliminarzu krajowego funduszu szkolnego na rok 1887.

Wysoki Sejmie!

Pogląd na działalność Rady szkolnej krajowej w przedmiocie szkół ludowych w roku 1886. dokonaną i na rok 1887. zamierzoną, o ile takowa z budżetu szkolnego wprost lub pośrednio przenika, przekonywa, że kierunek, który Wys. Sejm przed laty kilku dla szkolnictwa ludowego w kraju i dla gospodarki funduszami tymi wytknął, coraz bardziej się przyjmuje i pożyteczne wydaje rezultaty.

I. Rachunki z obrotu funduszków szkolnych okręgowych utrzymywane są od r. 1885. z coraz większą ścisłością. Pod tym względem wspomnieć wypada przede wszystkim o tej zmianie w układzie budżetu, którą Wysoki Sejm w ubiegłym roku na wniosek Komisji budżetowej uchwalił, a która okazała się w praktyce bardzo pożyteczną. A mianowicie Wysoki Sejm rozdzielił jak najściślej poszczególne rubryki wydatków, dawniej w jedną rubrykę zasiłków dla funduszków okręgowych złączonych i usunął wzajemne przenoszenie kredytów uchwalanych na pokrycie różnych wydatków tej dawniej wspólnej rubryki zasiłków.

Zmiana ta wprowadziła w rachunki funduszków okręgowych pożądaną ścisłość budżetową. Oprócz bowiem Rubryki VI. Działu I., w której znajduje się pozycja kosztów prowadzenia ksiąg kontowych okręgowych funduszków szkolnych — zawsze jeszcze między krajem a rządem sporna — tudzież oprócz Rubr. VIII. Działu I. obejmującej wydatek na płace dla nauczycieli i nauczycielek nadetatowych, który z natury swojej według dotychczasowego postępowania nie dał się z góry stanowczo oznaczyć, we wszystkich innych rubrykach asygnowanie wydatków w ciągu r. 1886. stosowało się ściśle do wysokości kredytu na każdy z nich z osobna w budżecie przeznaczanego. W ten sposób zamknięcia rachunkowe zaczynając od r. 1886. będą mogły dać na przyszłość pewną podstawę do ocenienia rzeczywistej potrzeby i trafnego budżetowego oznaczenia wysokości, w jakiej każdy poszczególne wydatek uchwałać należy.

Stosownie do dalszej uchwały Wysokiego Sejmu z roku zeszłego, ustały już w zupełności ryczałty asygnowane dawniej na ręce Prezesów Rad szkolnych okręgowych „na rozmaite wydatki“.

O ile nakoniec wezwaniu Wys. Sejmu, „ażeby Rada szkolna krajowa wszelkie przybory naukowe dla szkół ludowych w kraju sama zakupywała i przy tem wyroby krajowe uwzględniała“, stało się dotąd już zadość, objaśni następująca w krótkiej drodze od Rady szkolnej krajowej zaczerpnięta informacja:

„1. Na liczydła wyasygnowano Radom szkolnym okręg. odnośne kwoty (razem około 500 zł.) od 8 do 18 zł. z poleceniem, ażeby miejscowi majstrowie według danych wskazówek liczydła sporządzili;

2. 150 tablic ściennych do historii naturalnej z polskim i ruskim tekstem i 120 tablic ściennych „kształty powierzchni ziemi“, tudzież 292 egzempl. tekstu i tablic do szczepienia drzew owocowych, zamówiono w Towarzystwie pedagogicznem — takowe w całości w kraju są wykonane;

3. zamówiono 140 egzemplarzy modeli miar i wag przez Towarzystwo pedag. za pośrednictwem księgarni Milikowskiego; materiały do tego wzięła rzeczona firma w znacznej części z Pragi. Wobec małej ilości zamówień i potrzeby szybkiego dostarczania, artykuł ten w całości nie mógł być na razie wyrobiony, jednakże Administracya wydawnictw Tow. pedagog. weszła w rokowania z firmą Milikowskiego, ażeby firma ta na przyszłość modele miar i wag w całości w kraju wyrabiała;

4. mapy z polskim tekstem zamówiono z Wiednia. Wobec stosunkowo małego pokupu, a wielkich kosztów nakładowych, idących przy tym artykule w dziesiątki tysięcy, nie można na razie myśleć o wyrabianiu map geograficznych w kraju; nakładca bowiem wiedeński E. Hözl ma już przygotowane kamienie do drukowania map w licznych kolorach, a tylko jeden kamień do koloru czarnego dla wszystkich niemal języków wykładowych w monarchii austr.-węg. W taki więc sposób tłoczy on od razu wielką liczbę egzemplarzy w różnych kolorach i dodaje w miarę zamówień odnośny text w językach krajowych; w ten tylko sposób nakład opłacić mu się może;

5. wzory kaligraficzne zamówiono w kraju u krakowskiej firmy G. Gebethnera i Sp.;

6. wszystkie podręczniki polskie i ruskie są w kraju wydane.“

II. W przedmiocie organizacyi szkół ludowych zaznaczyć wypada daty następujące:

W ciągu roku 1886. przekształcono szkół filialnych na etatowe	11
Szkół nowych zorganizowano w roku 1886. razem	158
Pomiędzy temi znajduje się nieuwzględnionych w preliminarzach Rad szk. okręgowych:	
filialnych	28
etatowych	14
	42
Razem szkół	42

(w roku 1885. było takich 38).

Do zorganizowania w ciągu roku 1887. zaprojektowano szkół 150

(w roku 1886. 150).

Koszta zakładania szkół nowych wzmogły się w ciągu roku 1886. w porównaniu z latami 1884. i 1885. z przecięcia w kwocie 145 zł. na przecięcie w kwocie 155 zł. Przyczyny tej podwyżki należy szukać w tem, że, jak to okazuje się z porównania dotyczących wykazów, gminy, w których zakładano szkoły w latach 1884. i 1885., przyjmowały na siebie prestacje powyżej obowiązku ustawą nałożonego, kiedy przeciwnie gminy, w których organizowano szkoły w r. 1886., przyjęły prestacje przeważnie w granicach ustawy. Widocznie gminy zamożniejsze i więcej ofiarne postarały się o szkoły przed innemi; teraz zaś przyszła kolej na mniej zamożne i mniej ofiarne. W skutek tego dopłata z funduszu krajowego zgodnie z obowiązującą ustawą staje się względnie większą.

III. Co do samego preliminarza krajowego funduszu szkolnego na rok 1887.

Rada szkolna krajowa prelininuje wydatki w kwocie 708.594 zł.
Wydział krajowy oblicza dochody na 287.496 „
Na tej podstawie niedobór wynosiłby	<u>. 421.098 zł.</u>

Porównanie:

R. 1883. według zamknięcia rachunków:	
Wydatki 537.191 zł.
Dochody 139.824 „
	<u>Niedobór . . . 397.367 zł.</u>
R. 1884. według zamknięcia rachunków:	
Wydatki 544.329 zł.
Dochody 110.055 „
	<u>Niedobór . . . 434.274 zł.</u>
R. 1885. według zamknięcia rachunków:	
Wydatki 619.488 zł.
Dochody 288.461 „
	<u>Niedobór . . . 331.027 zł.</u>
R. 1886. według preliminarza:	
Wydatki 638.246 zł.
Dochody 278.238 „
	<u>Niedobór . . . 360.008 zł.</u>

Zatem wydatki prelininowane na rok 1887. byłyby w porównaniu z wynikłością z r. 1883. większe o 171.403 zł.
w porównaniu z wynikłością z r. 1884. większe o 164.265 „
„ „ 1885. „ „ 89.106 „
„ z preliminarzem na r. 1886. „ „ 70.348 „

Zaś dochody prelininowane na r. 1887. byłyby w porównaniu z wynikłością z r. 1883. większe o 147.672 zł.
w porównaniu z wynikłością z r. 1884. większe o 177.441 „
„ „ 1885. mniejsze o 965 „
„ z preliminarzem na r. 1886. większe o 9.258 „

Nakoniec niedobór na rok 1887. byłby w porównaniu z wynikłością z r. 1883. większy o 23.731 zł.
w porównaniu z wynikłością z r. 1884. mniejszy o 13.176 „
„ „ 1885. większy o 90.071 „
„ z preliminarzem na r. 1886. większy o 61.090 „

A. W y d a t k i.

Dział I. Zasiłki dla funduszków szkolnych okręgowych.

Rubr. I. poz. 1. „Na pokrycie niedoboru z powodu płac dla nauczycieli i nauczycielek etatowych, tudzież z powodu remuneracyi dla katechetów“ Rada szk. kraj. preliminuje 284.572 zł. Wydział krajowy proponuje przyjęcie tej kwoty.

Gdy porównamy zamknięcia rachunków z lat ubiegłych z odnośnymi preliminarzami, przekonamy się, że ta rubryka „zasiłków z powodu niedoboru funduszków okręgowych“, wykazuje corocznie pewne zaoszczędzenia. Wprawdzie za czas po koniec roku 1883. sumy tych zaoszczędzeń nie można użyć za podstawę do obliczeń budżetowych, gdyż z powodu niedbałego podówczas utrzymywania rachunków funduszków okręgowych, preliminarze tej rubryki dotyczące nie miały nigdy należytej podstawy. W każdym jednak razie zaznaczyć wypada, że te znaczne zwroty, które w skutek dokonanej w r. 1884. likwidacyi odtąd corocznie do dochodów krajowego funduszu szkolnego wpływają, ztąd właśnie pochodzą, że na pokrycie rubryki „zasiłków“ zawsze więcej uchwalano, aniżeli wydawano. Ale i do cyfry tych zaoszczędzeń, które wykazują zamknięcia rachunkowe po dokonanej likwidacyi, nie można jeszcze przywiązywać wagi rozstrzygającej. A to z tego znów powodu, ponieważ, jak to już na czele wzmiankowano, dopiero od r. 1886. zasiłki na płace etatowych nauczycieli, tudzież na remuneracye dla katechetów stanowią osobną dla siebie rubrykę wydatków. Do roku 1886. były one połączone z wydatkami innymi, które odtąd w budżecie oddzielne mają rubryki, jak: przybory naukowe, konferencye nauczycieli, biblioteki i t. p. Ztąd mogłoby się zdawać, że rzeczywiste zaoszczędzenia w wydatkach na same tylko płace etatowe i remuneracye katechetów były mniejsze, aniżeli się z zamknięć rachunkowych okazują, gdyż biorąc rzecz formalnie, wynikające z zamknięć rachunkowych zaoszczędzenia obejmują prócz rzeczonych zasiłków na płace i remuneracye także inne jeszcze wydatki. Mimo to jednak przyjąć można w ogóle przeciwnie, że rzeczywiste zaoszczędzenia w zasiłkach na płace i remuneracye zawsze były większe, aniżeli się z zamknięć rachunkowych okazują. Dopóki bowiem owe różnorodne, chociaż w komisji budżetowej osobno obliczane wydatki, razem jedną stanowiły rubrykę budżetu, tak długo Rada szkolna krajowa mogła przenosić i przenosiła rzeczywiscie nadwyżki, powstające z wydatku płac i remuneracyj, na pokrycie innych wydatków, dla których z obliczenia komisji budżetowej niższe kwoty przypadają.

Zamknięcie rachunkowe z r. 1884. wykazuje zaoszczędzenie w rubryce „zasiłków“ w kwocie	50.659 zł.
zamknięcie z r. 1885.	10.546 „

Kilka względów przemawia za tem, że w rubryce wydatków na płace nauczycieli etatowych i na remuneracye katechetów także na przyszłość w każdym roku pewnych zaoszczędzeń spodziewać się można. Najprzód bowiem wzrasta wydatność 3procentowych dodatków powiatowych w miarę wzmagającej się siły podatkowej w kraju, zatem niedobór funduszków okręgowych okazuje się w rzeczywistości mniejszym, aniżeli go w preliminarzu obliczono. Powtórne interkalarya przypadające w ciągu roku wpływają do funduszu emerytalnego tylko za czas do 3 miesięcy, zaś o ile przypadają za czas dalszy, stanowią zaoszczędzenie, zmniejszając przeto niedobór funduszków okręgowych. Oprócz tego zaoszczędzają się także wydatki na płace nauczycieli w tych szkołach, które w preliminarzu zostały uwzględnione, a mimo to nieczynnymi były. Takich szkół w r. 1885. było 119, w r. 1886. zaś 164.

Z powyższych przyczyn komisya budżetowa proponuje, ażeby od sumy zasiłków poz. 1. Rubr. I. pewien procent naprzód był patrzany. Biorąc za podstawę wynikłość z r. 1885., w którym rachunki z obrotu funduszków okręgowych po raz pierwszy ściślej były prowadzone,

komisya wnosi skreślenie w wysokości 5%, czyli mniej od Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego o 14.228 zł.

Komisya przyjmuje zatem:

Rubr. I. poz. 1. w kwocie 270.344 „

Rubr. I. poz. 2. w kwocie 62 „

komisya przyjmuje zgodnie z Radą szkolną krajową i Wydziałem krajowym jako pozycję rachunkową.

Rubr. II. poz. 3. „Na mniejsze potrzeby szkolne“ Rada szkolna prelinuje 33.626 zł.

Wydział krajowy projektuje 33.000 „

a to na podstawie wynikłości z r. 1885.

Wydatek na mniejsze potrzeby szkolne obliczony jest w preliminarzu Rady szkolnej podług ilości szkół, tudzież podług stałych kwot, równych dla dwojakiej kategorii tychże szkół. Można kwestyonować ten wydatek zasadniczo ze stanowiska prawnego pytania, czy on wedle obowiązujących ustaw ma obciążać fundusze miejscowe, czy fundusz krajowy. Wątpliwość tego rodzaju była też podnoszoną przy obradach komisji budżetowej w roku ubiegłym. Gdy jednakże większość komisji, a z nią i Wysoki Sejm przyjęły obowiązek ten na fundusz krajowy, to wydatek na ścisłej potrzebie szkół istniejących oparty, należy uwzględnić w całości, tak jak on z obliczenia preliminarza wynika. Wprawdzie konsekwencya tej zasady, którą komisya w *Rubr. I. poz. 1.* po raz pierwszy obecnie wprowadza, a wedle której ze sumy na płace nauczycieli prelinowanej 5% z góry skreśla, wiodłaby do tego, ażeby i w tej Rubryce podobne skreślenie zaprojektować. O ile bowiem szkoły już zorganizowane nie będą mogły być czynnymi, tudzież poszczególne posady nie będą obsadzonemi, o tyle i w tej Rubryce zaoszczędzenia nastąpić muszą. Komisya jednak na teraz tej konsekwencyi nie proponuje, sądząc, że w rzeczach budżetowania lepiej jest postępować powoli i kolejno. W każdym razie między zaoszczędzeniami tej Rubryki a Rubryki I. zachodzi ta ważna różnica, że tutaj nie ma wpływu z 3% dodatku powiatowego. Przytem brak także podstawy cyfrowej z lat dawniejszych, na której możnaby oprzeć wysokość skreślić się mającego procentu. Dla tego komisya budżetowa zachowując tę kwestyę na przyszłość, przyjmuje na teraz zgodnie z Radą szkolną krajową *Rubr. II. poz. 3.* w kwocie 33.626 zł.

t. j. więcej od Wydziału krajowego o 626 „

Rubr. III. poz. 4. „Na przybory naukowe“ Rada szk. kraj. prelinuje 16.688 zł.

Suma ta składa się z trzech kwot, z których każdą Rada szkolna kraj. inną potrzebą usprawiedliwia. A mianowicie Rada szkolna przedstawia, że wedle wykazów Rad szkolnych okręgowych, które w tym celu sporządzono, tudzież na podstawie cennika księgarni „Pichlers Wittwe u. Sohn“ stwierdzono potrzebę zakupienia brakujących jeszcze przyborów naukowych dla wszystkich szkół dotąd w życie wprowadzonych za sumę ogólną 165.433 zł. To uzupełnienie przyborów Rada szkolna rozkłada na lat 20, i żąda jako ratę pierwszą na rok 1887. kwotę 8.270 zł. Dalej prelinuje Rada szkolna 2% od sumy 165.433 zł. czyli kwotę 3.300 zł. na uzupełnienie przyborów wskutek rocznego zużycia tychże. Nakoniec 5.250 zł. żąda Rada szkolna dla zaopatrzenia 150 szkół nowozorganizowanych.

Słusznie kwestyonuje ten projekt Rady szkolnej Wydział krajowy na teraz, przedstawiając, że niepodobna należycie oznaczyć potrzeby uzupełnienia stanu przyborów naukowych w szkołach już czynnych, jeżeli się dzisiejszego stanu tych przyborów dokładnie nie zna. Wydział krajowy zażądał od Rady szkolnej przedłożenia inwentarza przyborów każdej szkoły, jak tego regulamin szkolny wymaga. Rada szkolna poleciła Radom okręgowym sporządzenie takich inwentarzy, gdy jednak były niedokładne, zwrócono je do uzupełnienia. Rzecz oczywista, że dopóki nie będą przedłożone zupełnie dokładne inwentarze, dopóty o ścisłym planie uzupełnienia przyborów mowy być nie może.

Co do 150 szkół nowych, to koszt sprawienia niezbędnych na początek przyborów wynosi podług obliczenia Rady szkolnej 5.250 zł. Kwotę tę uznać należy za uzasadnioną.

Stosując się na teraz jeszcze do zasady od r. 1880. konsekwentnie przestrzeganej, ażeby oprócz sprawienia potrzebnych przyborów dla wszystkich szkół nowych, w szkołach dawniej istniejących tylko najniezbędniejsze czynić uzupełnienia, oraz biorąc wzgląd na ogólną wynikłość tej rubryki z lat 1884. (9.097 zł.), 1885. (9.923 zł.) tudzież na preliminarz z r. 1886. (10.185 zł.) komisya przyjmuje w ogóle dla Rubr. III. poz. 4. kwotę przez Wydział krajowy projektowaną t. j. 10.910 zł.

Rubr. IV. poz. 5. „Na konferencye okręgowe“ preliniuje Rada szk. kraj. 17.570 „

Komisya budżetowa trzyma się przecięcia z lat ubiegłych, a to tem śmieiej, że jest wszelka nadzieja, iż projekt do ustawy wniesiony niedawno do W. Sejmu przez posła Stanisława Badeniego, a mający na celu zmienić podział okręgów szkolnych tak, ażeby każdy powiat administracyjny stanowił odrębny okręg szkolny, wejdzie rychło w moc ustawy. W takim razie z natury rzeczy koszta odbywania konferencyj muszą się zmniejszyć. Komisya przeto przyjmuje kwotę przez Wydział krajowy proponowaną 15.842 zł.

Rubr. V. poz. 6. „Na biblioteki okręgowe“ preliniuje Rada szkolna kraj. 1.925 „

Kwotę tę komisya budżetowa zgodnie z Wydziałem krajowym przyjmuje. Jest ona niższą od kwoty w roku zeszłym uchwalonej o 25 zł., albowiem ta ostatnia kwota znajdzie pokrycie w miejscowych funduszach powiatu podhajeckiego.

Rubr. VI. poz. 7. „Na rozmaite wydatki“ preliniuje Rada szkolna:

a) tytułem kosztów prowadzenia rachunków funduszków szkolnych okręgowych 6.090 zł.

b) tytułem wydatków nieprzewidzianych 3.663 „

razem 9.753 zł.

Pierwsza z tych kwot jest to owa od r. 1884. powtarzająca się pozycya między krajem a rządem sporna, co do której wdrożoną została ze strony Wydziału krajowego skarga przed Trybunałem administracyjnym. Kwotę tę komisya budżetowa zgodnie z Wydziałem kraj. podobnie jak w latach ubiegłych skreśla, przyjmując samą kwotę drugą w Rubr. VI. t. j. 3.663 zł.

Rubr. VII. poz. 8. i 9. „Na utrzymanie szkół nowych“ Rada szkol. preliniuje 14.538 zł.

Suma ta składa się z 6.538 „

obliczonych na utrzymanie 42 szkół nowych już zorganizowanych, tudzież z 8.000 „

obliczonych na utrzymanie 150 szkół dopiero zorganizować się mających.

Z pierwszej sumy Wydział kraj. skreśla 402 zł., a to w ten sposób, że do szkół w roku 1886. założonych stosuje przecięcie, obliczone dla szkół w r. 1885. zorganizowanych. Komisya budżetowa podstawy tej nie uznaje za uzasadnioną. Jak to bowiem na czele wzmiankowano, koszta zakładania szkół nowych wzmogły się w r. 1886. w porównaniu do lat 1885. i 1884. Obliczenie tych kosztów ma podstawę realną, bo na aktach organizacyjnych z ustawą zgodnych opartą. Dla tego komisya budżetowa przyjmuje w Rubr. VII. w poz. 8. całą kwotę przez Radę szkolną preliniowaną 6.538 zł.

zaś w poz. 9. kwotę 8.000 „

razem więc 14.538 zł.

t. j. więcej od Wydziału krajowego o 402 „

Rubr. VIII. poz. 10. „Na płace dla nauczycieli i nauczycielek nadetatowych“ Rada szkolna kraj. preliniuje 133.650 zł.

Wydział krajowy zaś 110.000 „

Już w sprawozdaniu o preliminarzu na r. 1886. komisya budżetowa zwróciła uwagę Wys. Sejmu, że rubryka ta stale i to bardzo znacznie wzrasta. Wzrost ten od r. 1880. do roku

1886. wynosił 100%. Kiedy jeszcze wynikłość z r. 1884. wynosiła 99.142 zł.
 wynikłość z r. 1885. już wzrosła do 118.206 „
 zaś kwota w r. 1886. na ten cel zaasygnowana doszła do 131.320 „

Wskutek tego rubryka ta w latach ostatnich stale wykazuje przekroczenie, które w r. 1886. wynosi znaczną kwotę 31.320 zł.

Dopuszczanie ciągłych przekroczeń pewnej rubryki nie da się pogodzić z zasadami dobrego budżetowania, zwłaszcza, że wydatek tej rubryki wypływa z kategorycznych postanowień ustawy, a jej stały wzrost jest w każdym razie zjawiskiem pocieszającym, świadczy bowiem o ciągle wzrastającej frekwencji uczniów szkół ludowych. Z drugiej strony jednak zachodzi konieczna potrzeba oparcia wysokości tej rubryki o pewną budżetową podstawę. Takiej podstawy preliminarze Rad szkolnych okręgowych nie przedstawiają, one bowiem budują na przybliżonym prawdopodobieństwie, które nie ma w sobie nic pewnego. Podstawą dla budżetu może być jedynie stan rzeczywisty frekwencji tego roku szkolnego, w którym się układa budżet na rok następujący. Bo, żeby frekwencja uczniów zmniejszyła się z roku na rok, za tem w prawidłowych warunkach żadne nie przemawia prawdopodobieństwo. Zaś o ile frekwencja z roku na rok wzrosnie, można tej potrzebie zaradzić na razie aż do końca roku szkolnego nauką półdniową, a daty wśród tego roku zebrane wraz z istniejącem już zaprowadzeniem posad nadetatowych, będą mogły stanowić pewną podstawę do wykazania potrzeby na rok następujący. Potrzebę taką należy wykazać imiennie co do każdej szkoły z osobna.

Na tej podstawie komisya budżetowa, przyjmując potrzebę na rok 1887. podług stanu rzeczywistego z końcem r. 1886. istniejącego, wnosi dla Rubr. VIII. poz. 10. kwotę wedle ksiąg kontowych po koniec r. 1886. zaasygnowaną w cyfrze okrągłej 131.000 zł.
 t. j. mniej od Rady szkolnej o 2.650 „
 a więcej od Wydz. kraj. o 21.000 „

Zaś celem uregulowania budżetowej podstawy tej rubryki na przyszłość, komisya budżetowa wnosi następującą

R e z o l u c y ę :

I. Sejm wzywa c. k. Radę szkolną krajową, ażeby na przyszłość, przedstawiając Wydziałowi krajowemu preliminarz wydatków krajowego funduszu szkolnego, wykazywała corocznie szczegółowo potrzebną ilość nauczycieli i nauczycielek nadetatowych przy każdej szkole z osobna, a mianowicie, ażeby potrzebę tychże nauczycieli do uprawnionych żądań, do istniejących stosunków miejscowych i do rzeczywistego stanu dwóchletniej frekwencji uczniów zawsze ściśle stosowała, tudzież, ażeby następnie do wykazanego w ten sposób stanu nauczycieli i nauczycielek nadetatowych prawo asygnowania kredytu z Rubryki VIII. Działu I. wydatków krajowego funduszu szkolnego w ciągu dotyczącego roku szkolnego jak najściślej ograniczała.

II. Sejm wzywa c. k. Radę szkolną krajową, ażeby w takich przypadkach, w którychby zachodziła potrzeba ustanowienia w pewnym okręgu szkolnym posady nauczyciela nadetatowego, zaś w tym samym okręgu szkolnym znajdowałyby się choćby jedna szkoła już zorganizowana, któraby dla braku kandydata nauczycielskiego miała być nieczynną, najprzód zawsze posadę etatową, a potem dopiero posadę nadetatową obsadzała.

Rubr. IX. poz. 11. „Na zaliczki zwrotne dla funduszy szkolnych okręgowych“ komisya budżetowa zgodnie z Wydziałem krajowym przyjmuje kwotę przez Radę szkolną preeliminowaną 20.000 zł.

Dział II. Wydatki własne funduszu szkoln. krajowego.

Rubr.	X.	poz. 12, 13.								7.000 zł.
	"	XI.	"	14—16.						3.690 "
	"	XII.	"	17						5.000 "
	"	XIII.	"	18—20						29.000 "

<i>Rubr. XIV. poz. 21.</i>	2.000 zł.
" XV. " 22—23.	650 "
" XVI. " 24.	500 "
" XVIII. " 28.	12.800 "
" XIX. " 29.	5.900 "
" XX. " 30—48.	3.492 "
" XXIII. " 53, 54.	15.000 "

Komisya budżetowa zgodnie z Wydziałem krajowym przyjmuje kwoty w preliminarzu Rady szkolnej kraj. podług uchwały budżetowej na rok 1886 obliczone.

Kwoty wyższe, aniżeli były na rok 1886. uchwalone, Komisya na wniosek Rady szkolnej kraj. zgodnie z Wydziałem kraj. preliniuje w rubrykach następujących:

<i>Rubr. XVII. poz. 25—27 „Na dodatki pięcioletnie“</i>	79.178 zł.
w porównaniu z r. 1886 więcej o	1.560 "
na podstawie imiennych wykazów.						

Rubr. XXI. poz. 49—51 „Na potrzeby szkół ogólnej natury“ preliminarz Rady szkolnej kraj. wykazuje kwotę 8.000 zł.

Mianowicie do poz. 49 obejmującej zwykle potrzeby ogólne, na rok 1886. przyjętej w wysokości 1.000 zł.
przybywa na rok 1887. przedewszystkiem pozycya 50. w kwocie 4.000 zł.
a to na pokrycie kosztów krajowej konferencyi nauczycieli, która stosownie do ustawy ma się odbywać co lat 6, i właśnie na rok bieżący przypada.

Nadto w poz. 51. Rada szkolna kraj. żąda kredytu nadzwyczajnego w kwocie 3.000 zł. na wydanie podręcznika do nauki uzupełniającej. A mianowicie staraniem Rady szkolnej ułożony został w myśl obowiązujących ustaw podręcznik dla kursów nauki uzupełniającej. Podręcznik ten obejmować będzie 3 części. Nakładu podjęło się krajowe Towarzystwo pedagogiczne, przyjmawszy obowiązek sprzedania Radzie szkolnej krajowej każdej części podręcznika za cenę zniżoną jeżeli będzie mu zapewniony odbyt przynajmniej na 7.000 egzemplarzy. Część I. podręcznika Rada szkolna zakupiła już w 7.200 egzemplarzach po cenie 50 ct. za 23 1/2 arkuszy druku, a to za fundusze częścią na przybory naukowe przeznaczone, częścią w latach dawniejszych z wydatków ogólnej natury zaoszczędzone. Obecnie rozechodzi się o zakupno drugiej części podręcznika, na któryto cel Rada szkolna preliniuje kwotę 3.000 zł.

Nadto z 7.200 egzemplarzy Rada szkolna przeznaczyła 3.200 dla nauczycieli, zaś 4.000 dla ubogich uczniów, pragnąc ażeby w ten sposób na każdą szkołę przypadło przynajmniej po 2 egzemplarze, jeden dla nauczyciela, a jeden dla ubogich uczniów.

Wydział krajowy kwestyonuje ten wydatek zasadniczo, utrzymując na podstawie ustaw obowiązujących, że krajowy fundusz szkolny nie ma obowiązku pokrywania kosztów na sprawianie książek dla szkół ludowych. Komisya budżetowa uważa opinię Wydziału krajowego za uzasadnioną i pozycję 51. w kwocie 3.000 zł. skreśla; zaś proponuje w Rubr. XXI. zgodnie z Wydziałem krajowym kwotę 5.000 zł.

Rubr. XXII. poz. 52. Wydział krajowy preliniuje „dodatek służbowy dla nauczycieli szkół pospolitych w Krakowie“ 4.000 zł.

Co do tej rubryki komisya budżetowa otrzymała od komisji szkolnej następujące

Sprawozdanie

komisji szkolnej o petycyi dyrektora szkoły wydziałowej żeńskiej w Krakowie, Antoniego Gettlicha, o zrównanie go pod względem pobierania dodatku służbowego z kierownikami szkół ludowych męskich tamże.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu dnia 14. Października 1878. powziął Wysoki Sejm w załatwieniu petycyi nauczycieli szkół ludowych okręgu szkolnego krakowskiego miejskiego o podwyższenie ich płac uchwałę następującej treści:

Dla starszych nauczycieli szkół ludowych krakowskich wyznacza się na dodatki służbowe, które do emerytury wliczane nie będą, w pięciu szkołach czteroklasowych: nauczycielowi kierującemu i jednemu nauczycielowi po 200 zł., dla dwóch innych nauczycieli po 100 zł.; w dwóch szkołach trzechklasowych nauczycielowi kierującemu po 200 zł. a dwom nauczycielom po 100 zł. Zarazem uchwalono, aby kwotę, na ten cel potrzebną, jako część funduszu na potrzeby szkół ludowych oddano do rozporządzenia Radzie szkolnej krajowej.

Tymczasem podniesiono obydwie powyżej wymienione trzechklasowe szkoły do kategorii szkół czteroklasowych, skutkiem czego w załatwieniu petycyi najstarszego nauczyciela tak jednej jak i drugiej szkoły, w myśl uchwały komisji szkolnej z dnia 14. Stycznia 1886. Rada szkolna krajowa po porozumieniu się z Wydziałem krajowym reskryptem z dnia 29. Sierpnia 1886. l. 10.961 także i tym nauczycielom dodatek służbowy w kwocie 200 zł. przyznała.

W szkołach żeńskich krakowskich nauczycielstwu powyższe dodatki nie są przyznane. W szkołach tych są same nauczycielki, tylko kierownictwo szkoły wydziałowej żeńskiej oddane jest mężczyźnie, a w wyższych jej kursach uzupełniających udzielają nauki profesorowie bądź gimnazjalni, bądź uniwersyteccy. Otóż dyrektor tej szkoły Antoni Gettlich, wniósł w r. 1881. petycę o przyznanie mu takiego samego dodatku służbowego, jaki pobierają kierownicy szkół ludowych męskich, jednakże na posiedzeniu z dnia 21. Października 1881. Wysoki Sejm przyznał mu tylko dodatek do płacy w kwocie 100 zł., który to dodatek, jako nie objęty funduszem szkolnym krajowym, w budżecie krajowym w dziale wydatków z ogólnego funduszu krajowego rokrocznie jest uwidoczniiony. Także i Rada szkolna krajowa nie przychyliła się do wniesionej przez niego w roku zeszłym petycyi w tym samym przedmiocie.

Głównym powodem tej odmowy była okoliczność ta, że dochody tego dyrektora są większe, aniżeli dochody kierowników szkół ludowych męskich. W istocie rzeczy jednak te dochody wyższe ograniczają się właściwie tylko do wyższej cokolwiek płacy, jaką dyrektor szkoły wydziałowej żeńskiej w Krakowie otrzymuje, kiedy bowiem kierownicy szkół ludowych męskich pobierają w Krakowie 700 zł. płacy, to dyrektorowi Gettlichowi przyznana została na podstawie ustawy szkolnej płaca 900 zł. w. a. Zresztą zrównany on jest pod każdym innym względem, mianowicie co do pięcioleci, dodatku za kierownictwo i mieszkania z kierownikami męskich szkół ludowych.

Jeżeli zaś zważymy, że już sama ustawa szkolna z r. 1873. uznała za słuszne, aby nauczyciele szkół wydziałowych wyższą pobierali płacę, aniżeli nauczyciele szkół ludowych popolitych, to obecnie, kiedy szkoła wydziałowa żeńska w Krakowie została zamienioną na wyższą szkołę żeńską, połączoną z kursem dla robót praktycznych, z kursem handlowym i z wyższym kursem uzupełniającym, przybyło. jeszcze więcej okoliczności, które przemawiają za tem, aby stanowisko dyrektora tej szkoły zostało pod względem materyalnym polepszone, a to tem bardziej, skoro dyrektor Gettlich w nowej organizacyi tej szkoły bardzo wielkie położył zasługi i jemu głównie zawdzięczyć należy powstanie wymienionych poprzednio kursów, z ową szkołą połączonych.

Jest to zaś dla dyrektora Gettlicha rzeczą wprost upokarzającą, jeżeli kierownicy pospolitych szkół ludowych męskich, a nawet niektórzy nauczyciele tych szkół, pobierają tytułem dodatku służbowego 200 zł., on zaś tylko 100 zł. Rada szkolna krajowa w załatwieniu zeszłorocznej jego petycji, jako przyczynę nieuwzględnienia jej podała to, że dodatek osobisty 100 zł. dyrektorowi Gettlichowi przyznany został wyjątkowo przez Wysoki Sejm nie na rachunek krajowego funduszu szkolnego, lecz specjalnie z funduszu krajowego, którym Rada szkolna krajowa nie rozporządza.

Wobec tych warunków komisya szkolna uchwaliła, że uważa za rzecz słuszną, aby dyrektorowi szkoły wydziałowej żeńskiej w Krakowie dodatek służbowy w kwocie rocznych 200 zł. tak samo jak każdemu kierownikowi pospolitej szkoły ludowej męskiej tamże został przyznany i na rachunek funduszu szkolnego krajowego przekazany, a za to odpadłby dodatek osobisty rocznych 100 zł., który dyrektor ten pobierał dotąd z ogólnego funduszu krajowego.

Zarazem uchwaliła komisya szkolna, aby uchwała ta wniesioną została do Wysokiej Izby, po porozumieniu się z komisją budżetową za pośrednictwem komisji budżetowej, przy sprawozdaniu o funduszu szkolnym krajowym.

Lwów 11. Stycznia 1887.

Przewodniczący
Dr. Majer.

Sprawozdawca
Zoll.

Komisya budżetowa przyjmuje na wydatki własne budżetu szkolnego dodatek służbowy dla dyrektora szkoły wydziałowej żeńskiej w Krakowie i proponuje w skutek tego w Rubr. XXII. 4.200 zł.
Ogólna suma wydatków wynosi 675.320 zł.

B. D o c h o d y.

Komisya budżetowa przyjmuje preliminarz Wydziału krajowego, a mianowicie:

Rubr. I. poz. 1—9.	14.752 zł.
„ II. „ 10—14.	171 „
„ III. „ 15—17.	530 „
„ IV. „ 18.	2.835 „
„ V. „ 19.	— „
„ VI. „ 20.	9.050 „
„ VII. „ 21—25.	189.215 „

Poz. 25. tej rubryki zawiera zwroty zaoszczędzeń w zasiłkach danych funduszom szkolnym okręgowym, za czas od r. 1874. po koniec r. 1885., które Wydział krajowy preliminarzuje na 160.000 zł.

Należytość czynna krajowego funduszu szkolnego z tego tytułu wynosiła z końcem roku 1885. (po odpisaniu pewnej kwoty) . 418.774 „
Na poczet tejże wpłynęło do kasy krajowej po koniec Listopada 1886. . 121.147 „
Pozostało 297.627 zł.

Wprawdzie suma ta zalega w znacznej części, bo w kwocie 100.000 zł. przenoszącej, u kilku miast, zaś w części również niemalej, bo przeszło 90.000 zł. wynoszącej, w 3% dodatkach powiatowych. Mimo to jednak przy odpowiedniej energii w ściąganiu tych zaległości wpływ na r. 1887. preliminarzowany mógłby być zapewniony.

Rubr. VIII. poz. 26.	54.943 „
„ IX. „ 27.	16.000 „
<i>Suma dochodów</i>	<u>287.496 zł.</u>

Komisya budżetowa prelininuje zatem na wydatki mniej od Rady szkolnej o	33.274 zł.
więcej od Wydziału krajowego o	8.000 „
na dochody sumę przez Wydział krajowy prelininowaną.	
Zestawienie wydatków z dochodami wykazuje niedobór do pokrycia z funduszu krajowego w kwocie	387.824 „

Na tej podstawie komisya budżetowa wnosi:

I. Wysoki Sejm raczy uchwalić:

A) Wydatki krajowego funduszu szkolnego na rok 1887.

Dział I. Zasiłki dla funduszków szkolnych okręgowych.

<i>Rubr. I. poz. 1., 2.</i> Na pokrycie niedoboru z powodu płac dla nauczycieli i nauczycielek etatowych, tudzież z powodu remuneracyj dla katechetów na r. 1886/7 wedle prelininarzy Rad szkolnych okręgowych	270.406 zł.
<i>Rubr. II. poz. 3.</i> Na mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe	33.626 „
<i>Rubr. III. poz. 4.</i> Na przybory naukowe	10.910 „
<i>Rubr. IV. poz. 5.</i> Na konferencye okręgowe	15.842 „
<i>Rubr. V. poz. 6.</i> Na biblioteki okręgowe	1.925 „
<i>Rubr. VI. poz. 7.</i> Na rozmaite wydatki	3.663 „
<i>Rubr. VII. poz. 8., 9.</i> Na utrzymanie szkół nowych	14.538 „
<i>Rubr. VIII. poz. 10.</i> Na płace dla nauczycieli i nauczycielek nadetatowych na rok 1886/7	131.000 „
<i>Rubr. IX. poz. 11.</i> Zasiłki zwrotne dla funduszków szkolnych okręgowych	20.000 „
<i>Suma wydatków</i>	<u>501.910 zł.</u>

Dział II. Wydatki własne funduszu szkolnego krajowego.

<i>Rubr. X. poz. 12—13.</i> Substytucye	7.000 zł.
<i>Rubr. XI. poz. 14—16.</i> Zasiłki czasowe dla szkół utrzymywanych przez korporacye	3.690 „
<i>Rubr. XII. poz. 17.</i> Adjuta	5.000 „
<i>Rubr. XIII. poz. 18—20.</i> Remuneracye i zapomogi	29.000 „
<i>Rubr. XIV. poz. 21.</i> Remuneracye i zapomogi dla inspektorów okręgowych	2.000 „
<i>Rubr. XV. poz. 22., 23.</i> Podatki i daniny	650 „
<i>Rubr. XVI. poz. 24.</i> Koszta podróży i diety	500 „
<i>Rubr. XVII. poz. 25—27.</i> Dodatki pięcioletnie	79.178 „
<i>Rubr. XVIII. poz. 28.</i> Dodatek do funduszu emerytalnego	12.800 „
<i>Rubr. XIX. poz. 29.</i> Emerytury	5.900 „
<i>Rubr. XX. poz. 30—48.</i> Dary z łaski	3.492 „
<i>Rubr. XXI. poz. 49—51.</i> Potrzeby szkół ogólnej natury	5.000 „
<i>Rubr. XXII. poz. 52.</i> Rozmaite wydatki	4.200 „
<i>Rubr. XXIII. poz. 53—54.</i> Zasiłki na budowę szkół	15.000 „
Ogólna suma wydatków	<u>675.320 zł.</u>

B) Dochody krajowego funduszu szkolnego na rok 1887.

<i>Rubr. I. poz. 1—9.</i> Odsetki od kapitałów	14.752 zł.
<i>Rubr. II. poz. 10—14.</i> Dochody z dóbr, realności i innych praw	171 „
<i>Rubr. III. poz. 15—17.</i> Dodatki	530 „
Do przeniesienia	<u>15.453 zł.</u>

	Z przeniesienia	. . . 15.453 zł.
<i>Rubr. IV. poz. 18.</i> Zysk ze sprzedaży książek szkolnych 2.835 „
<i>Rubr. V. poz. 19.</i> Zapisy i darowizny — „
<i>Rubr. VI. poz. 20.</i> Taksy od spadków 9.050 „
<i>Rubr. VII. poz. 21—25.</i> Rozmaite wpływy 189.215 „
<i>Rubr. VIII. poz. 26.</i> Dodatek z o. k. Skarbu Państwa 54.943 „
<i>Rubr. IX. poz. 27.</i> Zwroty zaliczek udzielonych gminom na budynki szkolne 16.000 „
	Suma dochodów	. . . 287.496 zł.
(Niedobór wynosi 387.824 zł).

II. Wysoki Sejm raczy pozwolić na wzajemne przenoszenie kredytów w Rubrykach XVI. i XXI. Działu II. Wydatków A. uchwalonych.

III. Wysoki Sejm raczy uchwalić

Rezolucyę I. i II. w osnowie zamieszczonej w sprawozdaniu przy Rubryce VIII. Działu I. Wydatków A.

Lwów dnia 12. Stycznia 1887.

Przewodniczący
Smarzewski.

Sprawozdawca
Madeyski.

Dodatek do sprawozdania Komisji budżetowej

o preliminarzu krajowego funduszu szkolnego na rok 1887.

Komisja budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Odstępuje się c. k. Radzie szkolnej krajowej petycyę:

1. LL.: 66. 201. 204. 281. 366. 369. 380. 384. 446. 544. 545. 550. 573. 581. 596. 654. 705. 759. w przedmiocie ułatwienia gminom stawiania budynków szkolnych;
2. LL.: 72. 77. 114. 185. 189. 216. 217. 233. 235. 274. 306. 307. 349. 351. 390. 399. 404. 414. 471. 480. 483. 491. 493. 499. 608. 670. 671. 678. 685. 706. 755. 782. w przedmiocie udzielenia nauczycielom i nauczycielkom szkół ludowych zapomóg i zaliczek;
3. LL.: 125. 146. 173. 183. 184. 317. 350. 415. 445. 470. 472. 473. 474. 502. 512. 524. 622. 624. 753. 754. 785. w przedmiocie spraw emerytalnych nauczycieli ludowych;

II. Przechodzi się do porządku dziennego nad petycyą L. 720;

III. Odsyła się do Wydziału krajowego petycyę L. 783;

IV. Odsyła się do Wydziału krajowego petycyę Zarządu głównego Towarzystwa pedagogicznego, w sprawie wstawienia do budżetu szkolnego odpowiedniej kwoty, celem udzielania nauczycielom szkół ludowych zwrotnych zaliczek na ich płace L. 783 — z poleceniem, ażeby Wydział krajowy sprawę tę, która na kadencji sejmowej z r. 1885/6 nie weszła na porządek dzienny, ponownie zbadał, dokładnie rozważył, i na najbliższej kadencji W. Sejmowi zdał sprawę.

Lwów dnia 14. Stycznia 1887.

Przewodniczący:
Smarzewski.

Sprawozdawca:
Madeyski.

Sprawozdanie

Komisji budżetowej w przedmiocie kredytu dodatkowego do Rubryki XXI. poz. 51. Działu II. wydatków funduszu krajowego szkolnego na rok 1887. w kwocie 3.600 zł.

Do Rubr. XXI. Działu II. preliminarza wydatków własnych funduszu szkolnego kraj. na rok 1887., c. k. Rada szkolna kraj. zażądała nadzwyczajnego kredytu 3.000 zł. celem zakupienia polskiego podręcznika dla nauki dopełniającej w takiej ilości, ażeby każda szkoła posiadała 1 egzemplarz dla nauczyciela, zaś 1 egzemplarz dla ubogich uczniów. Wydział kraj. przedstawiając Wys. Sejmowi preliminarz funduszu kraj. szkolnego na rok 1887., zakwestyonował ten wydatek zasadniczo z tego powodu, że nie istnieje takie postanowienie ustawy, któreby ciężar tego rodzaju na fundusz krajowy wkładało. Do tej opinii przychyliła się komisya budżetowa i wydatek ten w poz. 51. Rubr. wyd. XXI. skreśliła.

Dodatkowo zażądała następnie c. k. Rada szkolna krajowa z tego samego tytułu dalszego kredytu nadzwyczajnego w kwocie 3.600 zł. a to celem zakupienia takiegoż podręcznika dla nauki dopełniającej w języku ruskim.

Ponieważ żądanie to dodatkowe wypływa z tego samego tytułu, na którym opiera się wydatek w pozycji 51. Rubr. XXI. Działu II. wydatków funduszu kraj. szkolnego w kwocie 3.000 zł. przez Radę szkolną krajową preliminowany, zaś tytuł ten komisya budżetowa zgodnie z Wydziałem kraj. uznała zasadniczo za nieusprawiedliwiony, przeto w konsekwencji dotyczącej uchwały poprzedzającej, komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego LW. 56.420/86 w przedmiocie kredytu dodatkowego do Rubr. XXI. poz. 51. Działu II. wydatków funduszu krajowego szkolnego na r. 1887. w kwocie 3.600 zł., w skutek uchwały co do wzmiankowej poz. 51. Rubr. XXI. zasadniczo powziętej, uważa się za załatwione.

Lwów, dnia 14. Stycznia 1887.

Przewodniczący
Smarzewski.

Sprawozdawca
Madeyski.

